

KETE MANARUA

Te Ao Haka 2024

91982 Te whakataurite i tētahi whakaaturanga o
Te Ao Haka me tētahi atu whakaaturanga

NGĀ WHIWHINGA: 4

91983 Te urupare ki tētahi whakaaturanga
o Te Ao Haka

NGĀ WHIWHINGA: 4

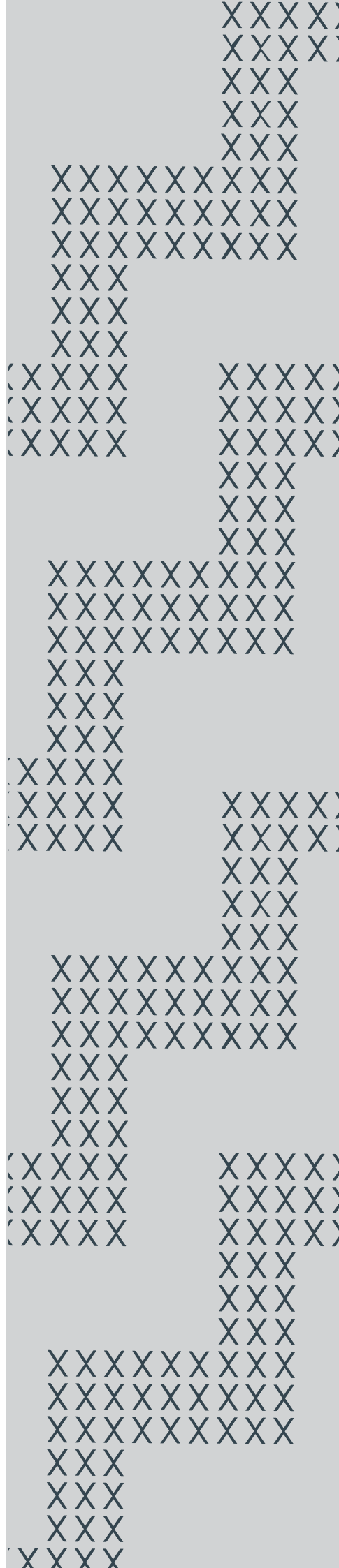
Ka tūwhera a 'MyNZQA' ki te tuku i te Kete Manarua hei te 1 o Oketopa.
Ka kati a 'MyNZQA' hei te 30 o Oketopa, 2024

*“Nau Mai
e ngā hua
o Tānerore,
o Hine-Rēhia...”*

Ngā Ihirangi

He Kupu Whakataki	4
Tūmahi Aromatawai - 91982	7
Tūmahi Aromatawai -91983	11

Kete Manarua

Ka maka te pakapaka, ka ohu te karoro

Kete - ko te kete i pū mai i te pā harakeke me tōna whakapapa.

Manarua – e rua ōna mana. Tuatahi, ko te mana o ngā taonga ka kohikohia me ngā mahi huhua ka whakatutukihia e te ākonga. Tuarua, ko te mana o te ākonga, ko tōna whānau, hapū, me tōna iwi hoki, ko tōna ake mana motuhake tonu.

Te Motuhēhē o ngā mahi

E taea e koe te ako ngātahi, te mahi ngātahi rānei i ētahi atu tangata hei kohikohi kōrero i ngā puna tautoko huhua. Heoi, me mātua mōhio nei te Pouako, nāu anō ngā mahi i whakarite, i whakatakoto.

Hei akiaki tonu i te hāponotanga o āu mahi katoa me whakamahi anō koe i āu ake kupu, ka mutu, ka kaha hāpai i ngā tikanga tohutoro e whakamana anō ai te puna o te mātauranga.

Mā te mihi e whakaatu, e whakanui hoki i ngā tāngata me ngā puna awhina i puta ai āu nā mahi. Hei tauira:

- He rerenga kupu poto e tohu ana i te pūtakenga mai o tētahi kōrero;
- He rārangi tohutoro i te whārangi whakamutunga o ngā mahi;
- He mihi ki te tangata | puna awhina;
- Ngā momo puna awhina, puna kōrero rānei:
 - » Kōrero ā-waha: he uiui kaumātua, pakeke, rangatira, mātanga rānei;
 - » Ngā pukapuka i whakaputa;
 - » Ngā pukapuka kāore i whakaputa;
 - » Wāhitau ipurangi.

Te Tāpae i te Kete Manarua

Ko ngā tāpaenga Kete Manarua me mahi mā te pūnaha hou (kei te pae ipurangi matua o MyNZQA): [Tāpaetanga pūnaha hou NZQA](#).

E pai ana te tāpae mai i ngā taunakitanga hei kōnae matihiko, ahakoa kōnae oro, kōnae ataata rānei, hei PDF kē rānei, hei kōtuinga rānei o ngā mea e rua. Me he taunakitanga ā-pepa, me matawai, ka tuku ai hei PDF. Me whakakī anō hoki e te Kaiako te Pukauhi Kete Manarua mō ia kōpaki Kete Manarua ka tukua kia aromatawaia.

Māu anō āu mahi e tukuatu i te tuatahi. Tēnā, matakia te ataata, tikiake rānei i ngā tohutohu e whakaatu ana me pēhea te tuku atu i ngā tāpaenga Kete Manarua mā te pūnaha hou [[How-to Resource](#)].

Mēnā kei te hiahia āwhina ki te tuku atu i ngā tāpaenga Kete Manarua, tēnā, kōrero ki tō Kaiako, ā, māna koe e awahi, e tautoko.

Māori Woven Artwork. Photo credit: Rafael Ben-Ari. Adobe stock (#67581275).

TE AO HAKA

91982 Te whakataurite i tētahi whakaaturanga o
Te Ao Haka me tētahi atu whakaaturanga

(Kaupae 2, Whiwhinga 4)

Kairangi	Kaiaka	Paetae
Te tātari i tētahi whakaaturanga o Te Ao Haka me tētahi atu whakaaturanga	Te matapaki i tētahi whakaaturanga o Te Ao Haka me tētahi atu whakaaturanga	Te whakataurite i tētahi whakaaturanga o Te Ao Haka me tētahi atu whakaaturanga

Tūmahi Aromatawai (91982)

Te Whakamahukitanga

Me tukuna te tauira i tētahi whakaaturanga e whakamārama ana i ngā ritenga o tētahi tūnga nō Te Ao Haka me tētahi tūnga o waho atu i Te Ao Haka. Ka whakatau te tauira i tōna mōhio me tōna mārama ki ngā Kaupapa mā roto mai i tētahi tūnga Kapa Haka nō tōna tino rōpū, me tētahi tūnga o waho atu i Te Ao Haka.

Ngā Tohutohu

Mō te whakamātautau Kete Manarua nei, me tuhia mai te tauira i tētahi whakaaturanga e whakataurite ana i tētahi tūnga nō Te Ao Haka (tōna tino rōpū) me tētahi atu tūnga o waho atu i te horopaki o Te Ao Haka.

1. Me whiriwhiri te tauira i tētahi tūnga Kapa Haka nō tōna tino rōpū hei whakataurite me tētahi tūnga o waho atu i te horopaki o Te Ao Haka
2. Me tukuna mai te tauira i tētahi whakaaturanga e whakamārama ana i tana mōhio ki ngā Kaupapa kei roto i ēnei tūnga **e rua** nei.
3. Me whiriwhiri ngā tauira i ngā Kaupapa (**kia kua e iti iho i te whā Kaupapa**) kei roto i tēnei Aromatawai
4. Ka whakatauria e ngā tauira i ngā ritenga me ngā rerekētanga o ngā Kaupapa kei roto i ngā tūnga, me tukuna hoki i ngā mahi nei i waenganui i ngā marama o Maehe ki te **30 o Oketopa, 2024**.

Te Whakatakotoranga Aromatawai

Mā te tauira e tīpakohia tētahi tūnga Te Ao Haka nō tōna tino rōpū me tētahi tūnga o waho atu i te horopaki o Te Ao Haka, ka whakamāramahia ōna ritenga me ōna rerekētanga.

Me whiriwhiri e te tauira **kia rua ngā whakaaturanga**, ka whakarārangi haere i ētahi pātai hei wherawhera i ngā ritenga o ia o aua whakaaturanga. Ko ngā pātai e hāngai ana ki ngā Kaupapa e **WHĀ** (mā te tauira e whiriwhiri) kia kitea ai te māramatanga o te tauira ki te whakarārangi haere i ōna whakairo, ki te whakamahinga o aua Kaupapa.

Ka whai wāhi atu ngā tauira ki ngā whakaaturanga nei, ā, e wātea ana tana tohutoro, tana whakamahinga rānei i ōna whakaaturanga ki tāna e pai ai.

Ko ngā whakaaturanga o waho atu i Te Ao Haka, ko te kanikani, ko te hurahura ('*Auana* me te *Kahiko*), ko te *Hā'a*, ko te *Sasa*, ko te *Commedia Dell'arte*, ko te rāngai puoro, ko te Whakaari, ko te whakaari puoro, te kanikani Iniana me ētahi atu kanikani kē atu. (He kōwhiringa ēnei hei whakamahi mai māu).

He Whakamāramatanga 1

Whakatairite i tētahi tūnga o Te Ao Haka me tētahi tūnga o waho atu i Te Ao Haka mā:

- te whiriwhiri i ngā Kaupapa me ngā Āhukatanga Tāpua e whā, neke atu rānei, ka whakamārama i tana whakamahinga mo ia tūnga.
- te whakatau i ngā ritenga me ngā rerekētanga o ngā Kaupapa i roto i ngā tūnga.

Matapakitia i tētahi tūnga o Te Ao Haka me tētahi tūnga o waho atu i Te Ao Haka mā:

- te whakamārama i ngā ritenga me ngā rerekētanga o ngā Kaupapa me ngā Āhukatanga Tāpua i roto i ngā tūnga.

Tātari i tētahi tūnga o Te Ao Haka me tētahi tūnga o waho atu i Te Ao Haka mā:

- te whakakōrero i te motuhaketanga o ngā ritenga me ngā rerekētanga o ngā Kaupapa me ngā Āhukatanga Tāpua i roto i ngā tūnga.

He Whakamāramatanga 2

Ko tētehi atu whakaaturanga, ko tētehi anō tūnga nō Te Ao Haka, ko tētehi tūnga o waho i te horopaki o Te Ao Haka.

He Whakamāramatanga 3

He āhukatanga motuhake ngā Kaupapa e noho mai ana i roto i te tū, heoi kāore i whāiti ki te horopaki o Te Ao Haka anake.

Whakamahia ngā kaupapa kei raro iho nei hei whakautu māu:

- Melody – te rangi
- Energy – te hiringa
- Shape – te hanga
- Dynamics – ngā taineke
- Space – te wāhi
- Imagery – te whakaahua

Te Wetewete i te Paerewa

Ko tā te tauira i te whakamātautau Kete Manarua nei, me whakataurite te tauira i tētahi tūnga Te Ao Haka (nō tōna tino rōpū) me tētahi tūnga o waho atu i te horopaki o Te Ao Haka. Me whakawhirinaki ngā tauira ki ōna herenga, ki ōna anō whakaaro mō Te Ao Haka, ā, mā te tātari me te wānanga i ngā momo tūnga rerekē, ngā tūnga o roto, o waho anō i Te Ao Haka. Mā te tauira tonu āna pātai e waihanga kia tino kitea ai tōna mātau me tōna mōhio ki ngā Kaupapa kua kōwhiringia e ia.

Me tūhura, me wherawhera anō ngā tauira i te tūāpapa o Te Ao Haka i te Taumata 2. Kei ngā kai o ngā whakamātautau ā-roto ētahi hua hei whakapakari i te taha auaha me te taha hinengaro o te tauira.

Ngā Heipūtanga

Ko ngā taunakitanga mō tēnei paerewa kei roto i te whakaaturanga, mā te tauira tonu e kawe. Ko ngā kai kei roto i te whakaaturanga, ko ēnei pea e takoto iho nei:

- Me whai tohutoro ngā whakaaturanga, ngā pikitia me ngā rauemi katoa.
- Me whai tāhū, kōrero whakataki, rangahau, pātai, kōrero whakatepe, tohutoro anō te whakaaturanga.
- Me motuhake ngā mahi ki te tauira, ā, me tuku i ngā mahi i mua i te katinga o te marama o **30 o Oketopa, 2024**.

TE AO HAKA

91983 Te urupare ki tētahi whakaaturanga o Te Ao Haka

(Kaupae 2, Whiwhinga 4)

Kairangi	Kaiaka	Paetae
Te whakamāori i tētahi whakaaturanga o Te Ao Haka	Te huritao i tētahi whakaaturanga o Te Ao Haka	Te urupare ki tētahi whakaaturanga o Te Ao Haka

Tūmahi Aromatawai (91983)

Te Whakamahukitanga

Me tuku e te tauira tētehi tuhingaroa e whakamārama ana i ngā ritenga o tētehi tūnga nō Te Ao Haka ki tētehi anō tūnga nō Te Ao Haka. Ka whakatau te tauira i tōna mōhio me tōna mārama ki ngā Kaupapa me ngā Ahuatanga Tāpua mā roto mai i tētehi tūnga Kapa Haka nō tōna kura, nō tētehi Kapa Haka anō nō ngā whakataetae Kura Tuarua ā-motu.

Ngā Tohutohu

Mō te whakamātautau Kete Manarua nei, me tuhi mai te tauira i tētehi tuhingaroa e urupare atu ana ki ētehi tūnga o Te Ao Haka nō tō kura Kapa Haka, nō tētehi Kapa Haka o Te Kura Tuarua Whakataetae ā-motu anō hoki.

1. Me whakarere te tauira i ētehi kōrero mō **ngā tūnga Kapa Haka e rua**, tētehi nō tō kura, tētehi anō nō ngā whakataetae Kapa Haka Kura Tuarua ā-motu.
2. Me tuhi mai e te tauira tētehi tuhingaroa **kaore e iti iho i te 400 kupu**, kaore rānei e whānui ake i te 500 kupu e whakamārama ana i tana mōhio ki ngā Kaupapa kei roto i ēnei tūnga e rua nei.
3. Me whiriwhiri e ngā tauira ngā Kaupapa kei roto i tēnei Aromatawai nei
4. Me wānanga ngā tauira i ngā ritenga me ngā rerekētanga o ngā tūnga e rua, ka tukua mai i mua i te katinga o **30 o Oketopa, 2024**.

Whakatakotoranga Aromatawai

Mā te tauira e tīpako i tētehi tūnga Te Ao Haka nō tōna kura Kapa Haka, ā me tētehi Kapa Haka Kura Tuarua nō ngā whakataetae ā-motu . Ka whakamāramahia e te tauira ngā Ahuatanga Tāpua me ngā Kaupapa i te tūmomo tūnga kua tohua e ia.

Me whiriwhiri e te tauira kia rua ngā tūnga hei urupare, hei whakamārama, hei tātari mai māna i roto i tētehi tuhinga. Ko ngā kai i tēnei tuhinga, kia **kaua e iti iho i te WHĀ** ngā Ahuatanga Tāpua, kia **kaua anō e iti iho i te WHĀ** ngā Kaupapa kia kitea te mōhio me te mārama o te whakamahinga o ēnei āhuatanga i roto i ēnei tūnga nei.

Ka whai wāhi atu ngā tauira ki ngā whakaaturanga nei, ā, e wātea ana tana tohutoro, tana whakamahi rānei i āna whakaaturanga ki tāna e pai ai.

He Whakamāramatanga 1

Ka whai wāhi ki te urupare ki tētahi whakaaturanga o Te Ao Haka:

- te whakamārama i te kōrero o te whakaaturanga;
- te rekoata i te urupare whaiaro hei mema mō te minenga.

Ka whai wāhi ki te huritao i tētahi whakaaturanga o Te Ao Haka:

- te whakaaro ki te āhua o tā te whakaaturanga whakamai āhuatanga tāpua hei whakaari i te kōrero.

Ka whai wāhi ki e whakamāori tētahi whakaaturanga o Te Ao Haka:

- te whakarite hononga i waenga i te urupare hei takitahi mō te minenga tae atu ki te tirohanga whaiaro me ngā wheako.

He Whakamāramatanga 2

Ko ngā Ahuatanga Tāpua ngā āhuatanga motuhake, ngā āhuatanga motuhenga i roto i Te Ao Haka kei ngā Pekanga katoa, heoi anō, arā ētehi wā kaore i te kitea.

Whiriwhiria kia WHĀ ngā kaupapa kei raro iho nei hei whakautu māu:

• Wiri	• Pūkana
• Rere (o te poi)	• whakakai
• Takahi	• Tūwaewae
• Tū	• Mahinga rākau
• Reo/hāngū	• Nekehanga

He Whakamāramatanga 3

He āhuatanga motuhake ngā Kaupapa e noho mai ana i roto i te tū, heoi kaore i whāiti ki te horopaki o Te Ao Haka anake.

Whiriwhiria kia WHĀ ngā kaupapa kei raro iho nei hei whakautu māu:

• te hiringa - <i>energy</i> ,	• te ōrua - <i>harmony</i> ,
• te huahuatau - <i>metaphor</i> ,	• te reo - <i>voice</i> ,
• te wāhi - <i>space</i> ,	• te whakaahua - <i>imagery</i> .

Te Wetewete i te Paerewa

Ko tā te tauira i te whakamātautau Kete Manarua nei, ka tūhura, ka wherawhera anō i tōna tūranga i roto i te whakaoranga me te whakarauoratanga o tōna ao Māori. Ka rangahaua e te tauira ngā auahatanga me ngā whakanikonikonga ki tā te kaimātakitaki titiro. Ka tukuna āna whakaaro ki te tūnga mā te tātari i ngā Āhukatanga Tāpua me ngā Kaupapa.

Me tūhura, me wherawhera anō ngā tauira te tūāpapa o Te Ao Haka i te Taumata 2. Kei ngā kai o ngā whakamātautau ā-roto ētehi hua hei whakapakari i te taha auaha me te taha hinengaro o te tauira.

Ngā Heipūtanga

Ko ngā taunakitanga mō tēnei paerewa kei roto i te tuhingaroa nei nā te tauira tonu i kawē. Ko ngā kai kei roto i te tuhinga, ko ēnei pea e takoto iho nei:

- Me kaua e iti ake ngā tuhinga **i te 400 kupu**, me kaua rānei e rahi ake **i te 500 kupu**.
- Me whai tohutoro ngā whakaaturanga, ngā pikitia me ngā rauemi katoa.
- Me whai tāhū, kōrero whakataki, rangahau, pātai, kōrero whakatepe, tohutoro anō te tuhinga nei.
- Me motuhake ngā mahi ki te tauira, ā, me tuku i ngā mahi i mua i te **30 o Oketopa, 2024**.